

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Herinrichting Bijlandse Waard

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

11 september 2014 / rapportnummer 2923-28

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

Van Nieuwpoort Bouwgrondstoffen en Bijlandt Straatbaksteen hebben het voornemen de Bijlandse Waard (deels) te ontgronden. Plannen voor ontgroning in de Bijlandse Waard bestonden al langer; nieuwe inzichten hebben geleid tot een nieuw ontgrondings- en herinrichtingsplan. Door middel van de delfstofwinning in de Bijlandse Waard wordt een bijdrage geleverd aan de taak- en doelstellingen voor de Rijnwaardense uiterwaarden (vanuit de PKB 'Ruimte voor de Rivier' en vanuit beleid 'Natura 2000 Gelderse Poort'). Voor de realisatie van dit voornemen zijn een ontgrondingsvergunning en een bestemmingsplanwijziging nodig. Voor de besluitvorming hierover wordt een gecombineerde project- en plan-m.e.r.-procedure doorlopen.

Bevoegd gezag voor de ontgrondingsvergunning is het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland en voor het bestemmingsplan de gemeente Rijnwaarden. Provincie Gelderland vormt het coördinerende bevoegd gezag.

In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie'¹) zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER een tekortkoming. Zij acht het opheffen ervan essentieel voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over de ontgroning. De tekortkoming betreft het ontbreken van een samenvatting van/bij het MER. De Commissie acht dit essentieel voor de besluitvorming omdat zonder deze samenvatting niet voldaan wordt aan de wettelijke vereisten waar een MER (minimaal) aan moet voldoen. De samenvatting verdient bijzondere aandacht, omdat besluitvormers en insprekers in de eerste plaats de samenvatting van het MER lezen.

De Commissie adviseert om eerst het MER aan te vullen met de samenvatting en pas daarna een besluit te nemen.

De Commissie constateert dat het MER goed leesbaar is, met overzichtskaarten van voldoende kwaliteit. Voor het behalen van de rivierkundige doelstelling voor het gehele Rijnstrangengebied - waar de Bijlandse Waard onderdeel van uitmaakt - blijkt de ontgroning/het project in de Bijlandse Waard niet nodig: de waterstandsval die bereikt wordt is kleiner dan de onzekerheidsmarge van de berekening. Projectdoelstellingen worden daarmee feitelijk beperkt tot een verbetering van de (kwaliteit van de) natuur, naast de (vanzelfsprekende) zandwinning.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies of op www.commissiemer.nl

2. Gesignaleerde tekortkoming

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en doet zij een aanbeveling voor de op te stellen aanvulling. Deze aanbeveling is opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming.

2.1 Ontbreken samenvatting

In het MER is geen samenvatting opgenomen. In de Wet Milieubeheer is eenduidig opgenomen dat het MER vergezeld dient te gaan van een samenvatting. De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

De Commissie vindt het essentieel voor het besluit dat er eerst een samenvatting van het MER wordt opgesteld, en bij het MER gevoegd.

3. Aandachtspunten voor het vervolgtraject

De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen.

3.1 Grondwaterstandsaling

In het bijlagerapport over grondwatereffecten (Royal Haskoning, juni 2010; blz. 16 en 17) wordt aangegeven dat de grondwaterstandsaling in het gebouwde gebied gemitigeerd kan worden door een peilopzet in de Oude Waal. Hierbij wordt het peil aan het eind van de winter ingesteld op +11,5m NAP in plaats van het peil van +10,5m NAP die in de huidige situatie wordt gerealiseerd aan het eind van de winter.

Uit figuur 4.4 van het rapport (en uit de laatste tekstregels van blz. 14) blijkt echter dat het effect van het hoger peil in de tijd beperkt kan zijn en dat er aan het eind van de zomer de grondwaterstandsaling groter kan zijn dan 10 cm.

- Aanbevolen wordt om gedurende de uitvoering van het project de grondwaterstanden te monitoren en zo nodig aanvullende compenserende maatregelen te treffen.

3.2 Natuur

De vigerende vergunning voor de ontgronding levert relatief weinig natuur (of natuurpotenties) op. Hierdoor is het mogelijk om alternatieven en varianten te ontwerpen met veel gunstiger natuureffecten dan de autonome ontwikkeling (mede doordat veel van de maïsakkers worden omgezet in natuurvriendelijker ecotopen).

Het MER en de voorkeursvariant leggen naar het oordeel van de Commissie terecht de nadruk op de potenties van het gebied voor laagdynamische natuur, in het bijzonder voor rietmoerassen en moerasvogels die daarvan afhankelijk zijn zoals roerdomp, grote karekiet en woudaapje. In de effectbeoordeling wordt hier en daar ook gesuggereerd dat deze potentie benut kan worden. Tegelijkertijd blijft het onduidelijk of aan een belangrijke voorwaarde hiervoor wordt voldaan. Deze voorwaarde betreft een conserverend waterpeilregime in de Bijlandse Waard en de Oude Waal, met hoge waterstanden in de winter (+11,5 m NAP). Dit waterpeilregime wordt elders in het MER ook gesuggereerd ter mitigatie van de grondwaterstandsverlagings-effecten op binnendijkse bebouwing. Of en wanneer dit waterpeilregime wordt ingesteld is niet duidelijk. Het wordt afhankelijk gesteld van verwerving van agrarische percelen en van overleg met het waterschap. Daarmee is ook niet duidelijk of dit deel van de positieve effecten en de mitigatie daadwerkelijk bereikt wordt.

- De Commissie beveelt aan om de besluitvorming over het peilbeheer in de Bijlandse Waard en Oude Waal te koppelen aan de besluitvorming over de herinrichting, zodanig dat na de inrichtingsfase het natuurgerichte waterregime kan worden ingesteld.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Van Nieuwpoort Bouwgrondstoffen

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland (coördinerend) en de gemeenteraad van de gemeente Rijnwaarden

Besluit: ontgrondingsvergunning en wijziging bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: C16.1
plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: In de Bijlandse Waard wordt rivierverruiming, natuurontwikkeling en ontgrondingen gecombineerd. Deels werd hier al aan gewerkt, onder bestaande vergunningen. Voortschrijdend inzicht heeft geleid tot andere beleidsdoelstellingen met betrekking tot ontgrondingen-, natuur- en rivierbeheer. Initiatiefnemers hebben daarvoor een alternatief plan ontwikkeld.

Procedurele gegevens:

Geen kennisgeving van het MER gedaan

Het MER is niet ter inzage gelegd

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 18 juni 2014

toetsingsadvies uitgebracht: 11 september 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. J.H. van den Berg

drs. M.P. Laeven (secretaris)

drs. A. van Leerdam

M.A.J. van der Tas (voorzitter)

drs. F. Wijnants

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus

op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Omdat de Commissie niet is geraadpleegd bij de voorbereiding op het MER heeft ze een locatiebezoek afgelegd om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- (2923-02) Milieueffectrapport Bijlandse Waard (mei 2014)
- (2923-03) Plangebied Bijlandse Plas; Archeologisch vooronderzoek: bureauonderzoek (april 2010)
- (2923-04) Plangebied Bijlandse Waard; Archeologisch vooronderzoek: bureauonderzoek (april 2010)
- (2923-05) Ecologische onderbouwing Herinrichting Bijlandse Waard; een beschrijving van de effecten van delfstoffenwinning en herinrichting op de ecologie in het plangebied (maart 2013)
- (2923-06) Flora- en faunaonderzoek Bijlandse Waard (september 2009)
- (2923-07) Geluidonderzoek als onderdeel van het MER Bijlandse Waard Herinrichting voor veiligheid en natuurbeleving (8 maart 2013)
- (2923-08) Grondonderzoek en stabiliteitsanalyse Zandwinning Bijlandse Waard te Pan-nerden (18 november 2013)
- (2923-09) Grondwatereffecten herinrichting Bijlandse Waard (18 juni 2010)
- (2923-10) Onderzoek luchtkwaliteit Bijlandse Waard Herinrichting voor veiligheid en natuurbeleving (11 maart 2013)
- (2923-11) Verkennend waterbodemonderzoek Bijlandse Plas en Bijlandse Waard te Lo-bith (28 januari 2014)
- (2923-12) Passende Beoordeling Natuurbeschermingswet voor de herinrichting van de Bijlandse Waard (25 juni 2013)
- (2923-13) Stikstofdepositie-berekeningen Bijlandse Waard (20 februari 2013)

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Herinrichting Bijlandse Waard

ISBN: 978-90-421-4013-4

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

